

## Ad: Špirit, Michael: Nová edice Nezvalova díla, Slovo a smysl 10, č. 19, 2013, s. 159–167

Petr Andreas — Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Edice Česká knižnice vydala v roce 2011 a 2012 dva ze tří plánovaných svazků výboru z básnických titulů Vítězslava Nezvala. Svazky sestavil a edičním komentářem doprovodil Milan Blahynka. V 19. čísle *Slova a smyslu* ve stati *Nová edice Nezvalova díla* podrobil Blahynkovu práci kritice Michael Špirit. Rád bych se zde vyjádřil k cílům této kritiky, a to zejména její pointy.

První část (s. 159–166) — odborná kritika — je zcela na místě a je provedena brilantně. Michael Špirit je jedním z našich nejlepších současných editorů a literárních kritiků. V druhé části (s. 166–167) srovnává Špirit některé momenty Blahynkovy editorské a literárněkritické činnosti v minulosti a v současnosti.<sup>1</sup> Poukazuje na údajné rozpory mezi Blahynkovými dřívějšími a nyníjšími interpretacemi Nezvalova díla, z nichž má vyplynout editorova neserióznost. Neuvádí nicméně kontext a konkrétní důvody, které Blahynku k vynášení daných soudů a jejich pozdějšímu „přeznačování“ vedly, proto se Blahynkovy dřívější i dnešní výkony mohou jevit jako svévole. I tak je ale tato část Špiritovy stati věcná a nepochybně přínosná.

Nevhodný cíl má ale podle mého názoru pointa stati. Špirit v ní vyčítá Blahynkovi, že v komentáři příliš neurčitě, a tedy nedostatečně zachytil důsledky, které pro vydávání Nezvala přinesly dobové politicko-estetické normy. Připomíná, že na udržování těchto norem se editor „politováníhodným způsobem podílel“, a naznačuje, že by byla namísto jeho sebekritika. Navrhuje mu dokonce přesnou formulaci, již uvádí v uvozovkách: „[Blahynka] přítomnou edici chápe nejen jako příležitost k znovuzpřítomnění původních Nezvalových textů, ale i jako možnost odideologizovat rozpravu o básníkovi a vystavit kritice dosavadní vlastní postupy...“.<sup>2</sup>

Po Blahynkově sebekritice nepochybně existuje rozsáhlá společenská poptávka, která se občas vynoří v podobě více či méně přímé výzvy. Současný režim není dokonce první, v němž je po něm sebekritika požadována.

Sebekritika se v naší společnosti vyskytovala a vyskytuje v podobě leckdy prastarých rituálů a žánrů, dobrovolných i vynucených, od privátní křesťanské zpovědi, přes nejrůznější podoby veřejných omluv, až po přiznání v inscenovaných procesech. Můžeme čekat, co bude Milan Blahynka psát ve svých memoárech, publicistice či jak se vyjádří v nějakém rozhovoru. (Neměl by to ovšem být takový rozhovor, v němž svého času v *Tvorbě* údajně Karel Sýs a Jaromír Pelc „navrhovali“ formulace Bohumilu Hrabalovi.<sup>3</sup>)

1 Věnoval se tomu již v Echu, dostupném na webu Institutu pro studium literatury [2. 1. 2013] <[www.ipsl.cz/echa](http://www.ipsl.cz/echa)>.

2 Špirit, Michael: Nová edice Nezvalova díla. *Slovo a smysl* 10, č. 19, 2013, 159–167, zde s. 167.

3 Hrabal, Bohumil: Rozhovor s Bohumilem Hrabalem. *Tvorba*, 1975, č. 2, příl. Literatura — umění — kritika, č. 1, s. XIII.

Oproti tomu ediční komentář je tradiční textologický žánr, jenž je určen pro „rekonstrukc[i] a dokumentac[i] textového procesu, tj. všech fází, které proběhly v souvislosti se vznikáním textu díla v rámci dobových souvislostí, za nichž text díla a jeho prameny vznikají a společensky fungují“.<sup>4</sup> Má svá ustálená pravidla, mezi něž patří věcnost — sám Špirit uvádí, že jeho tématem je „edice Nezvalových vybraných děl“, nikoli tedy minulost editora Blahynky. Je-li však osobní či politický zájem silnější než tato pravidla, může mezi ně požadavek sebekritiky prosadit.

Pokládá-li Michael Špirit za žádoucí „odideologizovat rozpravu o básníkovi“, je s tímto cílem jeho požadavek na editorovu sebekritiku v edičním komentáři, jehož tradiční forma by tím byla narušena, v rozporu. Kdyby Blahynka umístil do komentáře sebekritiku, znamenalo by to, že politická potřeba opět zvítězila nad kulturní tradicí a že destrukce této tradice, kterou započal komunistický režim, pokračuje.

Mimoto tento kritikův požadavek zpochybňuje jeho výkon jako celek. Může vést k úvahám, proč se věnoval edičnímu komentáři nezvalovských svazků s takovým nasazením, jakkoli jsou u něho perfektní výkony obvyklé.

Nebyl by při své kvalifikaci schopen podrobit takto detailní vivisekci — na obálce výboru jeho kritických textů z roku 2006 je symbolicky vyobrazen skalpel<sup>5</sup> — možná jakýkoliv ze svazků České knihovny, pokud by chtěl?

---

4 Vašák, Pavel (red.): *Textologie. Teorie a ediční praxe*. Univerzita Karlova, Praha 1993, s. 115.

5 Špirit, Michael: *Počátky potíží*. Společnost pro Revolver Revue, Praha 2006.